

PB - 02880

پرتو

دانشکده علوم قرآنی شاهرود

پروژه تحقیقاتی

جهت دریافت درجه کارشناسی در رشته تربیت معلم قرآن کریم

موضوع:

شهادت در اسلام

استاد راهنما:

جناب آقای علی رضوانی

پایان نامه ها و پژوهش های قرآنی

دانشجو:

موسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)
آمنه رود سرابی

تاریخ:

تابستان ۸۲

طبق حقوق مؤلفین کلیه حقوق این پایان نامه محفوظ و موبوط به مؤلف آن می باشد
هرگونه استفاده از مطالب منوط به کسب اجازه از مؤلف می باشد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

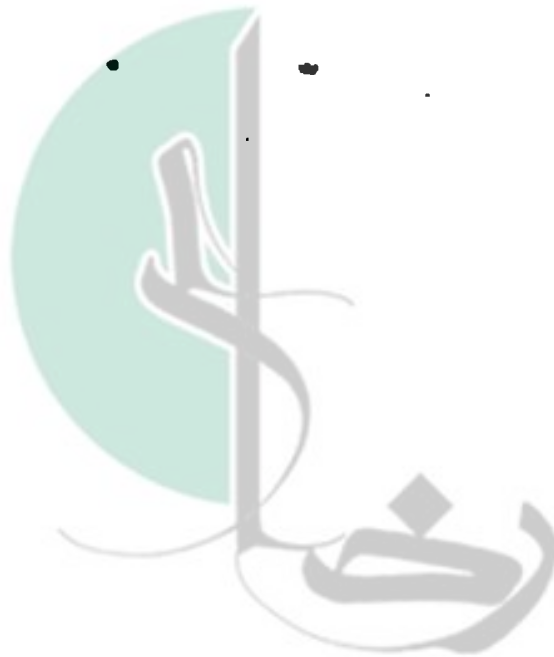
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با تاییدات خداوند متعال ، جلسه دفاعیه پایان نامه دوره کارشناسی تربیت معلم

قران مجید ، خانم آمنه رودسرابی تحت عنوان شفاعت در اسلام در مورخ ۱۳۸۲/۴/

تشکیل ریس از انجام دفاعیات با تمیزه و بر نتیجه مورد تصویب

قرار گرفت .

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸ ، پلاک ۱۲

پست الکترونیکی : info@Maaref.ir

پایگاه اطلاع رسانی : www.Maaref.ir

تقدیم به:

پیشگاه مقدس صاحب شفاعت کبری و سر سلسله
شفاعت کنندگان روز جزا بزرگ منادی توحید
حضرت محمد (ص).

درود بیکران بر وجود سبز او و اولیاء خدا و
صمیمانه ترین سلام ها بر او و مقام محمود او که
عشق خورشید نجات است.

و به پیشگاه با عظمت ائمه اطهار صلوات الله
علیهم و بالاخص حجه ابن الحسن المهدی عجل
... تعالی فرجه الشریف و تقدیم به مادرم که
مظهر امید است.

موسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲ الف

پست الکترونیکی: info@Maaref.ir

وبسایت اطلاع رسانی: www.Maaref.ir

تقدیر و شکر

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي شَدِيدٌ
اگر شکرگزاری نعمت کنید، نعمت خود را بر شما خواهم افزود و اگر
ناسپاسی کنید منجاراتم شدید است.

سپاس خداوند یگانه را که همانندی ندارد سپاس و شکر بدرگاه آن
محبوبی که توفیق شکر گذاری را جز او نمی دهد. و به قول سعدی:

«شکر نعمت، نعمت افزون کند کفر نعمت از کفت بیرون کند.»

در منطق قرآن هم بنده می تواند شاکر و شکور باشد و هم خداوند شاکر
و شکور است و به مصادق "مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ، لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ"
بر خود لازم میدانم ضمن عرض ادب و ادای احترام از استاد گرامی جناب
آقای رضوانی که با مساعدت خویش بنده را در مراحل تحقیق یاری
رسانده و همواره از راهنماییهای بی دریغ و ارزشمند خود این حقیر را
بهره مند نموده اند کمال تشکر و امتنان را بنمایم.

و همچنین از کلیه کسانی همکاری کرده اند از جمله مسوولان کتابخانه
دانشکده علوم قرآن شاهرود، مسوولان کتابخانه های شاهرود و مسوولان
کتابخانه آستان قدس مرکزی مشهد تشکر لازم را بنمایم.

چکیده

شفاعت یکی از مسائل مهم اسلامی است که تمام مسلمانان به آن در روز قیامت اعتقاد دارند و آن را یکی از مسائل مهم اسلام می‌شمارند و در لغت به معنی خواهشگری، درخواست کردن، کمک خواستن است و شفاعت را از آن جهت شفاعت می‌گوییم که شفیع خواهش خویش را با ایمان و عمل ناقص طرف منضم می‌کند و هر دو مجموعاً پیش خدا اثر می‌کند.

در ۲۱ آیه از قرآن مجید در مورد مسئله شفاعت آمده است. آیات به دو بخش آیات مثبت و منفی تقسیم میشوند که البته آیات منفی از این جهت وجود شفاعت را برای کسانی که شرایط شفاعت را ندارند نفی می‌کند و همچنین شفاعت تنها را برای بت پرستانی که اعتقاد به شفاعت بتها داشتند نفی می‌کند.

با توجه به آیات و روایات شفاعت در نظر کلی به دو نوع شفاعت حسنه و سیئه تقسیم می‌شود که شفاعت صحیح همان شفاعت حسنه است که شفاعت نیز به

دو نوع شفاعت تشریعی و تکوینی تقسیم می‌شود. شفاعت تشریحی نیز به دو نوع شفاعت رسمی و غیررسمی تقسیم می‌شود.

شفاعت شامل حال کسانی می‌شود که شرایط را داشته باشند که مهمترین شرط شفاعت اذن خداوند است و شرایط دیگر شفاعت، عبارت است از کرنش و ستایش، رضایت خدا نسبت به شفیعان، رضایت خدا نسبت به فرد مورد شفاعت، توبه باز گشت و دارا بودن عهد الهی و حقوق اختصاصی است.

با توجه به آیات و روایات استفاده می شود که شیعیانی در روز قیامت وجود دارند

که از کسانی که شرایط شفاعت را دارند شفاعت می کنند که اولین شفیع در روز

قیامت حضرت محمد (صل) است و دیگر شیعیان عبارتند از، قرآن، انبیاء الهی، ائمه

معصومین، فرشتگان و غیره. البته این شیعیان از کسانی که عقایدشان فاسد و از

مسیر دین منحرف شده اند شفاعت نمی کنند از جمله از کافران و ظالمان، دشمنان

خاندان رسالت و سستی کنندگان در نماز و غیره.

شیعیان و اهل سنت به شفاعت اعتقاد دارند؛ اگرچه در کم و کیف آن از نظر خوارج

و وهابیت و معتزله اختلاف نظرهایی وجود دارد و شبهاتی از جمله این که شفاعت

منافات با عدل الهی دارد و شفاعت کنندگان مهربانتر از خداوند هستند و شفاعت

موجب تغییر سنت الهی است از سوی این گروه مطرح شده که به آنان پاسخ داده

شده است.

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پ

علائم اختصاری

(ص): صلی الله علیه واله

(ع): علیه السلام

(س): سلام الله

تا: تاریخ انتشارات

نا: ناشر

بی تا: بدون تاریخ

بی نا: بدون ناشر

[]: نظریه پژوهشگر

ص: صفحه

ج: جلد

«»: نظریه انبیاء و یا سخن بزرگان

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پسگاه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir (ت) پست الکترونیکی: info@Maaref.ir

فهرست مطالب

فصل اول: طرح : تحقیق

۵	مقدمه
۷	اهمیت و ضرورت
۸	تاریخچه تحقیق
۱۰	اهداف تحقیق
۱۱	روش تحقیق
۱۱	محدودیتها
۱۱	پیشنهادات
۱۲	تعریف واژه ها و اصطلاحات
۱۳	تعریف لغوی شفاعت و مشتقات آن
۱۶	معنی اصطلاحی شفاعت
۱۷	مفهوم واقعی و حقیقت شفاعت
۱۹	آثار مثبت شفاعت

فصل دوم: یافته های تحقیق

بخش اول:

	آیات شفاعت
۲۴	آیات نفی شفاعت
۲۴	الف) آیات نفی کلی شفاعت در روز جزا
۲۷	ب) آیات انحصار شفاعت خداوند
۳۲	ج) آیات نفی هر گونه شفیع در باره گروه خاصی از مردم
۳۶	د) آیات نفی شفاعت بتها
۳۹	آیات مثبت شفاعت
۳۹	الف) آیات اصل شفاعت
۴۰	ب) آیات شرایط شفاعت
۴۷	ج) آیات شفاعت خداوند

بخش دوم

۴۹	انقسام شفاعت
----	--------------

- ۴۹ ----- ۱-۱ شفاعت سینه
- ۴۹ ----- ۱-۲ شفاعت حسنه
- ۵۰ ----- ۲-۱ شفاعت تکوینی
- ۵۱ ----- ۲-۲ شفاعت تشریحی
- ۵۲ ----- ۳-۱ شفاعت رهبری

۵۳ ----- رابطه شفاعت و مغفرت

بخش سوم

۵۵ ----- شرایط شفاعت

۵۵ ----- ۱- اذن الهی

۵۶ ----- ۲- کرنش و ستایش

۵۶ ----- ۳- رضایت خدا نسبت به شفیعان

۵۶ ----- ۴- رضایت خدا نسبت فرد مورد شفاعت

۵۷ ----- ۵- مقام ارتضاء

۵۷ ----- ۶- توبه و بازگشت

۵۸ ----- ۷- دارا بودن عهد الهی

۵۸ ----- ۸- حقوق اختصاصی

بخش چهارم:

۶۱ ----- شفیعان روز جزا

۶۱ ----- ۱- پیامبر اسلام

۶۳ ----- ۲- قرآن

۶۳ ----- ۳- انبیاء الهی

۶۴ ----- ۴- ائمه معصومین

۶۴ ----- ۵- حضرت فاطمه زهرا (س)

۶۵ ----- ۶- فرشتگان

۶۶ ----- ۷ و ۹- علماء، دانشمندان و شهیدان

۶۶ ----- ۱۰- شیعیان (مؤمنان)

۶۶ ----- ۱۱-۱۲- همسایگان و خویشاوندان

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

۱۳- اعمال نیک ۶۶

۱۴- عبادات ۶۷

۱۵- توبه و بازگشت به خدا ۶۷

محرومان از شفاعت ۶۷

۱- کافر ۶۸

کفر ظالم ۶۸

۳- دشمنان خاندان رسالت ۶۸

۴- کسانی که فرزندان رسول اکرم را آزار کنند ۶۹

۵- کسانی که به شفاعت اعتقاد نداشته باشند ۶۹

۶- سستی کنندگان در نماز ۶۹

۷- خائن ۶۹

بخش پنجم: آراء و نظرات دانشمندان مسلمان پیرامون شفاعت ۷۰

بخش ششم: شبهات مطرح شده و پاسخ به آنها ۸۰

۱- شفاعت منافاتی با عدل الهی دارد ۸۰

۲- شفاعت کنندگان مهربانتر از خدا هستند ۸۱

۳- شفاعت تشویق به گناه است ۸۲

۴- شفاعت موجب تغییر سنت الهی است ۸۳

۵- شفاعت مخصوص چه کسی است ۸۴

۶- شفاعت تأثیر کار دیگران در سعادت است ۸۵

۷- شفاعت تبعیض بین بندگان است ۸۶

۸- درخواست شفاعت از مرده لغو است ۸۶

فصل سوم: نتیجه گیری

نتیجه گیری ۸۹

فهرست منابع ۹۲

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

فصل اول

طرح تحقیق

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

پست الکترونیکی: info@Maaref.ir

بایگه اطلاع رسانی: www.Maaref.ir

حمد و سپاس خداوندی را سزااست که همه گویندگان از مدح و ثنای او عاجزند و شمارندگان و حسابگران از شمارش نعمتها و بخششهای او درمانده و کوشش کنندگان نمی‌توانند حق نعمتهای او را ادا کنند.

بینهایتش را به ما ارزانی داشته و برای بندگانش تشریح دین نموده تا مبدا به بیراهه برویم؛ و با وجود گناهکاران و گمراهان نه تنها از آنان رویگردان نبوده بلکه راه نجاتش را پیش بینی هوده تا آنان نیز از این خوان گسترده الهی محروم نمانند، آیا شفاعت راه نجات نیست؟ آیا شفاعت این سزگه بزرگ رحمت و فضل بیکران الهی برای چشم پوشی از گناهان کبیره بندگان خطاکار نیست؟

شفاعت یکی از مباحث بحث برانگیز به شمار می‌رود که در بطن خود مسائل بسیار عمیق و پیچیده ای را به همراه دارد؛ از جمله اقسام شفاعت است که به طور کلی شفاعت به دو قسمت اصلی تقسیم شده است: «شفاعت حسنه و شفاعت سیئه» و شفاعت حسنه نیز خود به دو قسم «تشریحی و تکوینی» تقسیم شده است و از جهتی دیگر نیز شفاعت تشریحی به دو نوع شفاعت «رهبری و مغفرت» تقسیم شده است. و هم‌چنین شفاعت شامل حال کسانی می‌شود که شرایط شفاعت را داشته باشند که مهمترین شرط «اذن الهی» می‌باشد. و به دیگر مباحث مهم اشاره دارد که در این پروژه تحقیقاتی به آن اشاره خواهیم کرد.

اما آنچه حائز اهمیت است اعتقاد به شفاعت در سایر ادیان و مکاتب بشری است که البته با دیدگاه اسلام تفاوتی آشکار دارند. البته هیچ یک از ادیان منکر اصل شفاعت نمی‌باشند اما این عنصر امید با خرافه و تحریف همراه شده و در میان بت پرستان و مشرکین و عوام و حتی در میان عده ای از اهل کتاب دستخوش تغییراتی به خطا شده که همگی نشان دهنده درک غلط و نادیده گرفتن حقیقت واقعی و ناب این نعمت الهی است. با استناد به متون تاریخی و سیره و روش مسلمانان، از زمان

رسول اکرم (ص) شفاعت از شافعان پسندیده بوده و پیوسته از آنان در طول عمرشان و حتی در آستانه پیوستن به لقاء الله خواستار شفاعت بوده اند.

هیچیک از علماء و متفکران اسلام، چنین درخواستی (شفاعت) را مغایر با اصول اسلام تلقی نمی کردند تا اینکه فردی به نام ابن تیمیه با این اصل به مخالفت پرداخت و پس از وی محمد بن عبدالوهاب نجدی، بنیانگذار مذهب وهابیت، به پیروی از او پرچم مناقشه را برافراشت که مجادله‌ها و شبهات زیادی را دربرداشت.

لذا در این پروژه تحقیقاتی سعی شده است که برای شناخت صحیح شفاعت و شرایط شفاعت و اقسام شفاعت از قرآن کریم و احادیث استمداد جوئیم تا به معنی حقیقی شفاعت دست یابیم و بتوانیم به شبهاتی که توسط بعضی از مکاتب به وجود آمده است پاسخ گوئیم.

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

اهمیت و ضرورت

شفاعت یک اندیشه اصیل اسلامی و از مسائل درجه یک بسیار مهم مکتب اسلام است.

اما باید دانست که این گل زیبا اثر دیدگاه اسلام با سایر دیدگاهها تفاوت بسیار

دارد. در دیدگاه مذهب ادیان و مکاتب جهان به نوعی عقیده به شفاعت وجود دارد. هیچکس منکر اصل شفاعت نمی باشد. اما این گل زیبای امید در همه مذاهب با پیرایه‌هایی چون علف هرز همراه شده و در مکاتب خرافی و بت پرستی به طور کلی مشرکین و اهل کتاب و بعضی از عوام حقیقت آن را آنطور که باید درک کنند، درک نکرده اند و دستخوش تحریف شده است.

قرآن کزیم اقیانوس بیکرانی است که غواصان عالی همت می طلبند تا هر کس که دل و روح و اندیشه پاک دارد به قدر همت خود و ظرف خود، از آن خزانه بیکران فضل و رحمت حقیقی، گوهر نور صید نموده و پرتو افشانی نماید.

آری اگر در بین مؤمنین و مسلمین دقت کنیم متوجه می شویم به جز معصومین(ع)، عموم مردم به توبه احتیاج شدید دارند و حقیقتاً از آنها که توبه می کنند چه بسا موفق به توبه نصوح نمی شوند و همینطور که توبه اثر سازندگی و تربیتی دارد و جامعه را تطهیر می کند و شفاعت نیز روح امید را در انسان و اجتماع زنده می کند و یک نوع مبارزه شدید با یأس محسوب می شود.

شفاعت سفره بزرگ رحمت و فضل بیکران خداست که خواه برای ترفیع درجه و خواه برای بخشش گناهان کبیره باید بدان امیدوار بود و ظرف تحصیل آن تلاشهای بی وقفه معتقدان به آن در این جهان است؛ و عدم اعتقاد به آن در این جهان باعث محرومیت از شفاعت در آخرت خواهد بود.

بندگان عاصی که امید به شفاعت ندارند و خود را از این فیض عظیم مأیوس می دانند، جز اینکه خود را در جهنم و عذاب غرق نمایند کاری در حق خود نکرده اند.

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲